

БЮЛЕТИН

ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО

НА ЕНЕРГЕТИКАТА НА РЕПУБЛИКА

БЪЛГАРИЯ

2017 Г.

НАСТОЯЩИЯТ ДОКУМЕНТ Е ИЗГОТВЕН НА ОСНОВАНИЕ
ЧЛ. 4, АЛ. 2, Т. 17 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГЕТИКАТА, КОЙТО
ИЗИСКВА ЕЖЕГОДНОТО ИЗДАВАНЕ НА БЮЛЕТИН ЗА
СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ЕНЕРГЕТИКАТА

ЕНЕРГИЕН ПРОФИЛ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ОБЩ ПРЕГЛЕД

- Територия – 110 944 km²
- Член на ЕС от 1 януари 2007 г., член на НАТО
- 10% корпоративен данък
- 20% ДДС
- Стратегическо географско положение

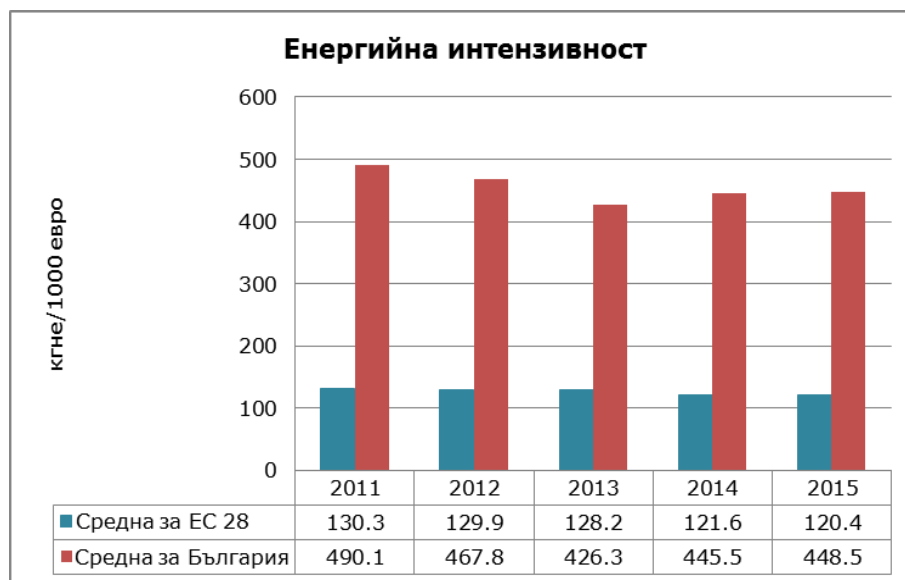
		2011	2012	2013	2014	2015
Производство на първична енергия	1000 тне	11 916	11 318	10 218	10 910	11 509
Брутно вътрешно потребление на енергия	1000 тне	19 110	18 305	16 954	17 752	18 536
Крайно енергийно потребление	1000 тне	9 050	9 044	8 597	8 847	9 367
Електрическа енергия, произведена от възобновяеми източници - дял от брутното потребление на електрическа енергия	%	12.9	16.1	18.9	18.9	19.1

Източник – НСИ

ИНДИКАТОРИ ЗА ЕНЕРГИЙНА ИНТЕНЗИВНОСТ

		2011	2012	2013	2014	2015
Енергийна интензивност на икономиката - ЕС 28	кгне/1000 евро	130.3	129.9	128.2	121.6	120.4
Енергийна интензивност на икономиката - България	кгне/1000 евро	490.1	467.8	426.3	445.5	448.5

Източник: Евростат

Енергийната интензивност на икономиката по данни на Евростат за 2015 г. (последно обновени на 21.03.2017 г.), България е на едно от последните места сред държавите-членки на ЕС-28 – с висока енергийна интензивност от 448.5 кгне/1000 Евро. Средноевропейската енергийна интензивност е 120.4 кгне/1000 Евро.

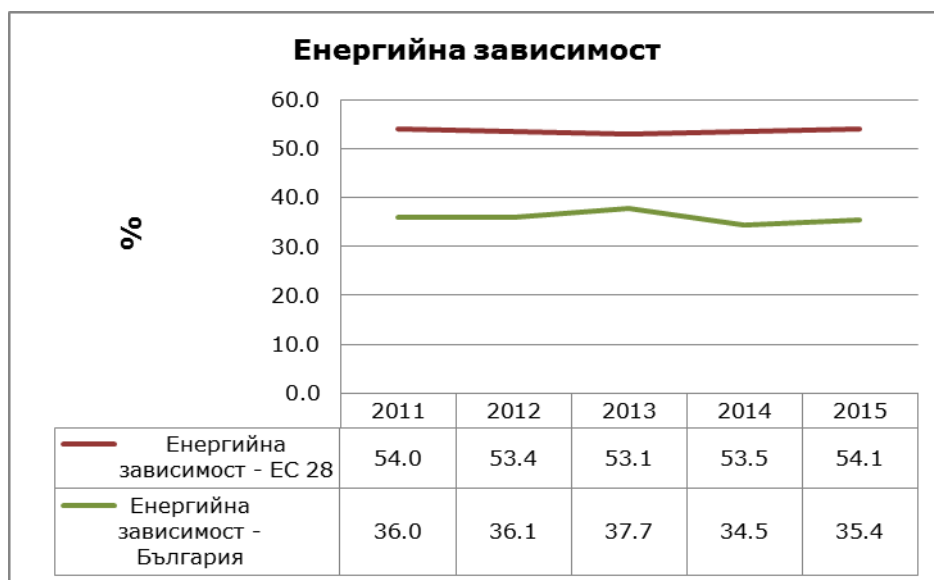
ЕНЕРГИЙНА ЗАВИСИМОСТ

		2011	2012	2013	2014	2015
Енергийна зависимост - ЕС 28	%	54.0	53.4	53.1	53.5	54.1
Енергийна зависимост - България	%	36.0	36.1	37.7	34.5	35.4

Източник: Евростат

Енергийната зависимост показва зависимостта на страната от внос на енергия и ресурси. Основен местен ресурс на България са лигнитните въглища. Ядрената енергия се отчита за местен източник и в значителна степен допринася за подобряване на енергийната независимост.

Енергийната зависимост на България е значително по-ниска от средната за страните членки на ЕС.

ИНСТИТУЦИИ

Министерство на енергетиката (<http://www.me.government.bg>)

Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР) (<http://www.dker.bg>)

Агенция за ядрено регулиране (АЯР) (<http://www.bnsa.bas.bg>)

Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) (<http://www.seea.government.bg>)

ЕНЕРГИЙНИ КОМПАНИИ

БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН ХОЛДИНГ (БЕХ)

Българският Енергиен Холдинг ЕАД (БЕХ ЕАД) е създаден на 18.09.2008 г. с Решение на Министъра на икономиката и енергетиката с предмет на дейност придобиване, управление, оценка и продажба на участия в търговски дружества, осъществяващи стопанска дейност в областите на производството, добива, преноса, транзита, съхранението, управлението, разпределението, продажбата и/или изкупуването на природен газ, въглища, електрическа и топлоенергия, както и други видове енергия и суровини. БЕХ ЕАД е холдингово дружество със 100% държавно участие. Притежава широко портфолио от дружества по веригите за доставка на електроенергия, природен газ и въглища в България. От своя страна, БЕХ ЕАД е 100% собственик на капитала на: Мини „Марица-изток“ ЕАД, ТЕЦ „Марица-изток 2“ ЕАД, АЕЦ „Козлодуй“ ЕАД, НЕК ЕАД, ЕСО ЕАД, „Българска независима енергийна борса“ ЕАД, „Булгаргаз“ ЕАД, „Булгартрансгаз“ ЕАД и „Булгартел“ ЕАД.

ВЪГЛЕДОБИВ

Мини „Марица Изток“ ЕАД е еднолично акционерно дружество със 100% държавно имущество и с едностепенна система на управление. Дружеството експлоатира най-голямото находище на лигнитни въглища в България, което снабдява с въглища четири топлоелектрически централи за производство на електроенергия и брикетна фабрика за производство на брикети. Общият добив на енергийни въглища в Мини „Марица Изток“ за 2016 г. е 28 млн. тона, което представлява 92% от общия добив на въглища за производство на електрическа и топлинна енергия в България.

Приоритетно участие в добива на кафяви въглища имат въглищата, добивани в Пернишкия и Бобовдолския басейни.

Добивът на черни въглища е незначителен и се реализира от мини „Балкан 2000“ ЕАД.

ПРИРОДЕН ГАЗ

Компаниите, които осъществяват **местен добив на природен газ** са Petroceltic и „Проучване и добив на нефт и газ“ АД.

„Булгаргаз“ ЕАД (Обществен доставчик на природен газ с функции по покупка и продажба на природен газ) и **„Булгартрансгаз“ ЕАД** (Комбиниран оператор с функции по пренос, транзитен пренос и съхранение на природен газ с подадено заявление за сертифициране на дружеството като независим преносен оператор) са създадени в резултат на юридическо и организационно реструктуриране на националната газова компания, като същите понастоящем са дъщерни дружества на БЕХ ЕАД.

Газоразпределението се осъществява от частни регионални и локални компании, като дружествата с най-голям пазарен дял в страната са „Овергаз Мрежи“ АД, „Ситигаз България“ ЕАД и „Черноморска технологична компания“ АД.

НЕФТ И НЕФТЕНИ ПРОДУКТИ

Пазарът на нефт и нефтени продукти в страната е напълно либерализиран. В България оперира най-голямата нефтена рафинерия на Балканския полуостров с мажоритарен собственик Лукойл. Сред по-големите участници в търговията с нефт и нефтени продукти са **LUKOIL, PETROL, OMV, SHELL, Ромпетрол, НИС Петрол, PRISTA OIL, HELLENIC PETROLEUM (ЕКО)**.

„ЛУКОЙЛ България“ ЕООД – дъщерно дружество на руската Лукойл от 1999 г., е лидер в търговията и дистрибуцията на горива, полимери и нефтохимикали, производство на **„ЛУКОЙЛ Нефтохим Бургас“ АД**. Групата притежава верига от над 200 бензиностанции в цялата страна, с висок дял от пазара на нефтопродукти, горива и полимери в държави от ЮИЕ.

Приста Ойл Холдинг е част от Групата на „ПРИСТА ОЙЛ“, една от водещите български компании, работещи в повече от 40 страни в Централна и Източна Европа, Близкия Изток, Централна Азия и Северна Африка. Приста Ойл притежава собствени заводи в България, Турция и Узбекистан, където Компанията произвежда смазочни материали, греси и специални течности. За последните 13 години фирмата е развила бизнес отношения в над 20 държави от региона, като пазарното ѝ присъствие в отделните страни е в рамките на 5-55%.

„ПЕТРОЛ“ АД е частна компания, създадена през 1932 г., лидер в дистрибуцията на горива в България, с повече от 500 бензиностанции, лаборатории за постоянен контрол на качеството на нефтопродуктите, 80 петролни бази и 3 петролни пристанищни терминала, равномерно разпределени в цялата страна.

НИС ПЕТРОЛ ЕООД в България е компания собственост на Нефтена Индустрия Сърбия (НИС) - една от най-големите нефтени компании на територията на Югоизточна Европа, в която основен акционер и мажоритарен собственик е руската компания Газпром Нефт с дялово участие от 56.6%. Основна цел на дружеството е осигуряване на високи стандарти на предлаганите услуги и продукти за всички локални и международни клиенти и партньори. На територията на Република България НИС Петрол ЕООД се предствя с марката Gazprom, изразено в развитието и налагането на търговски обекти – бензиностанции с търговската марка Gazprom, както и в развитие търговията на едро с горива. НИС Петрол ЕООД предлага петролни продукти и горива с високо качество чрез интегриране на глобална дистрибуция, както и реализиране продажби на дребно. НИС АД Сърбия има развита мрежа от търговски обекти и представителства на териториите на Сърбия, Русия, Босна и Херцеговина, република Хърватска, Република България, Унгария, Румъния, Туркменистан, Република Ангола и Белгия.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

България разполага с разнообразен електропроизводствен микс, включващ ядрени и термични централи и централи, използващи ВЕИ (водни, вятърни, слънчеви централи и електроцентрали на биомаса).

„Националната електрическа компания“ ЕАД (НЕК) е еднолично акционерно дружество. Собственик на капитала на НЕК ЕАД е Български енергиен холдинг. НЕК осъществява лицензирани дейности по производство на електрическа енергия от ВЕЦ и ПАВЕЦ, доставки на електрическа енергия на потребители, присъединени към преносната мрежа и на крайните снабдители на електрическа енергия, и е страна по сключени дългосрочни двустранни договори за изкупуване на електроенергия. В изпълнение изискванията на Третия енергиен либерализационен пакет, въведен в страната с измененията на Закона за енергетиката от 2012 г. (обн. ДВ, бр. 54 от 2012 г., в сила от 17.07.2012 г.), ЕСО ЕАД е отделено заедно с преносните активи от НЕК ЕАД, като двете дружества остават в структурата на БЕХ ЕАД.

„ЕСО“ ЕАД притежава лицензия за пренос на електрическа енергия. Считано от 04.02.2014 г. ЕСО ЕАД е собственик на преносната електрическа мрежа. Всички производители на електроенергия и техните клиенти в България използват преносната мрежа на ЕСО ЕАД.

"Българска независима енергийна борса" (БНЕБ) ЕАД притежава лицензия за опериране на електроенергийната борса в България за период от 10 години. Дружеството е регистрирано през януари 2014 г.

БНЕБ ЕАД стартира оперирането на борсов пазар „ден напред“ през януари 2016 г. Усилията на дружеството са съсредоточени върху разработването на допълнителни сегменти на пазара в българската пазарна зона и обединение със съседните пазарни зони.

На 24.03.2016 г. БНЕБ ЕАД избра *Trayport* като доставчик на платформа за администриране на пазара за покупко-продажба на електрическа енергия посредством двустранни договори. През месец септември 2016 г. БНЕБ разшири портфолиото си с пазар за покупко-продажба на електрическа енергия посредством двустранни договори. С въвеждането и оперирането на пазар за покупко-продажба на електрическа енергия посредством двустранни договори, компанията даде възможност за осъществяването на дългосрочни, средносрочни и краткосрочни сделки, с което се постигна по-голяма прозрачност и равнопоставеност на пазара на електрическа енергия на територията на страната и даде нови възможности за търговия на всички пазарни участници.

БНЕБ ЕАД и Nord Pool подписаха на 1 март 2017 г. споразумение за създаване на първата конкурентна и прозрачна платформа за организиране на борсов сегмент „в рамките на деня“ за българския пазар на електроенергия.

След успешно сътрудничество по реализирането на сегмент „ден напред“ на борсовия пазар през 2016 година, двете компании направиха важна стъпка в развитието на борсовия пазар в България със стартирането на работата по въвеждане на пазарен сегмент „в рамките на деня“.

Разпределението на електрическа енергия се осъществява от регионални компании – оператори на електроразпределителната мрежа - „Енерго-Про Мрежи“ АД (Северен централен и Североизточен райони)¹, „ЧЕЗ Разпределение България“ АД (Северозападен и Югозападен райони) и „ЕВН България Електроразпределение“ АД (Южен Централен и Югоизточен райони) с мажоритарни акционери, съответно Енерго-Про а.с. Чехия, ЧЕЗ а.с. Чехия и EVN AG Австрия. Крайни снабдители в съответните лицензионни територии са „Енерго-Про Продажби“ АД, „ЧЕЗ Електро България“ АД и „ЕВН България Електроснабдяване“ АД.

¹ Районите са обособени, съгласно чл.4 от Закона за регионално развитие (обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 23 Февруари 2016 г.)

Българският свободен електроенергиен пазар стартира през септември 2004 г. със сключването на първата сделка за продажба на електроенергия между АЕЦ „Козлодуй“ ЕАД и „Юмикор мед“ АД (днес „Аурубис – България“ АД). Пазарът трябва поетапно да се доразвива, за да достигне равнището на развитите енергийни пазари в ЕС.

През 2007 г. бяха премахнати нормативните прагове за либерализиране на пазара, като освен индустриалните потребители (наричани тогава „привилегировани потребители“), формално сделки на свободния пазар на електроенергия можеха да сключват вече всички потребители – битови и небитови. Съгласно изискванията за членството ни в Европейския съюз Република България е поела ангажименти за институционалното изграждане на либерализиран пазар на електрическа енергия и за интегрирането му с други енергийни пазари.

Въведен е пазарен модел, основан на регулиран достъп на трета страна до мрежата, при който сделките се осъществяват на търговските платформи на БНЕБ или чрез директни двустранни договори между производители или търговци и потребители. В преходния период на поетапна либерализация, паралелно със свободния сегмент, където цените се договарят свободно между страните по сделките, които подлежат на балансиране, продължава да съществува и сегмент, на който сделките с електрическа енергия се осъществяват по регулирани от КЕВР цени.

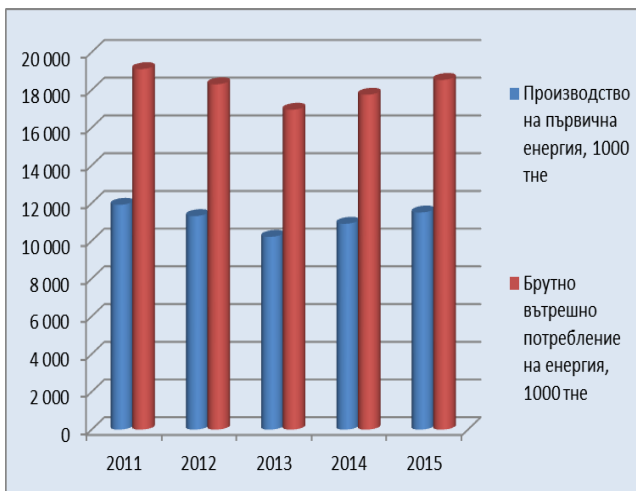
ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ

Лицензии за извършване на дейността топлоснабдяване са предоставени от КЕВР на над 20 регионални топлоснабдителни компании. Други лицензии са издадени за топлоелектрически централи в активите на химически, металургични, хранително-вкусови, нефтохимически и текстилни промишлени предприятия. Повечето от компаниите разполагат с инсталации за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия и притежават лицензия за продажба на електроенергия по комбиниран способ по утвърдени от КЕВР преференциални цени.

Всички топлофикационни дружества, осъществяващи централизирано топлоснабдяване са частна собственост, с изключение на „Топлофикация София“ ЕАД (която е 100% общинска собственост и обслужва над 70% от всички потребители на топлинна енергия).

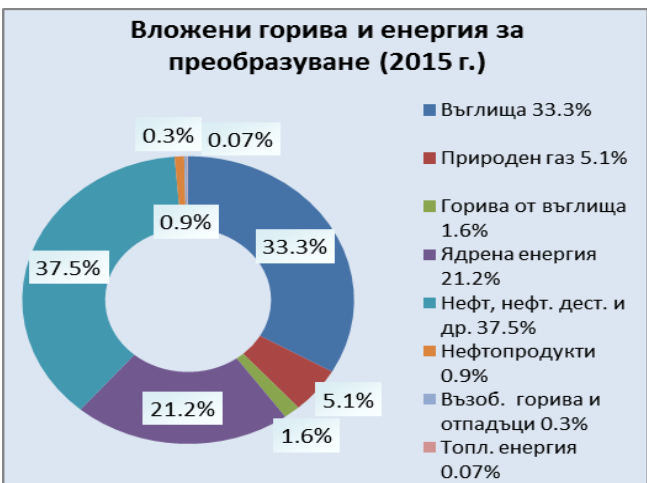
ПРОИЗВОДСТВО НА ПЪРВИЧНА ЕНЕРГИЯ

Производството на първична енергия в страната задоволява 62% от брутното вътрешно потребление на енергия при сравнително неизменна структура през последните години и при динамика, произтичаща от тази на потреблението (данни на НСИ).

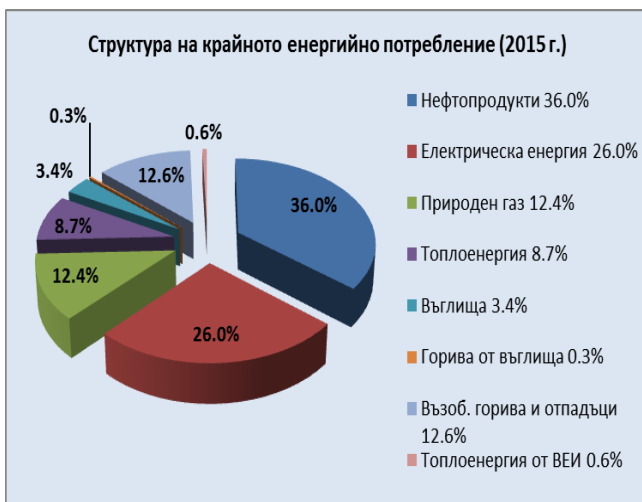
ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ

Около 2/3 от горивата и енергията се използват от централи за производство на електрическа и топлинна енергия, приблизително 1/3 – от рафинерии за производство на нефтопродукти и незначителна част – от брикетни фабрики. Получената в резултат на преобразуването енергия е около 60% от вложената за преобразуване.

КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЕНЕРГИЯ

Наличната за крайно потребление енергия се използва за неенергийно потребление (основно от химическата промишленост) и за енергийно потребление.

ЕНЕРГЕТИКАТА ПРЕЗ 2016 г.

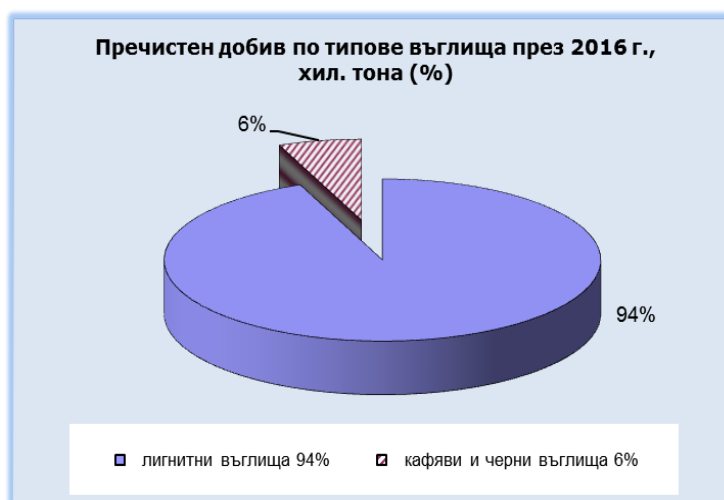
Настоящият раздел е подготвен въз основа на разработения в Министерство на енергетиката констативен гориво-енергиен баланс за 2016 г., на базата на отчетна информация, предоставена от енергийните дружества в страната, в съответствие с разпоредби на Закона за енергетиката и подзаконовата нормативната рамка по неговото прилагане.

МЕСТНИ ВЪГЛИЩА

Пречистеният добив на въглища през 2016 г. възлиза на 31 млн. тона, което е с 13% по-малко в сравнение с 2015 г.

В структурата на добитите въглища преобладават лигнитните, следвани от кафявите, а черни въглища са в незначително количество:

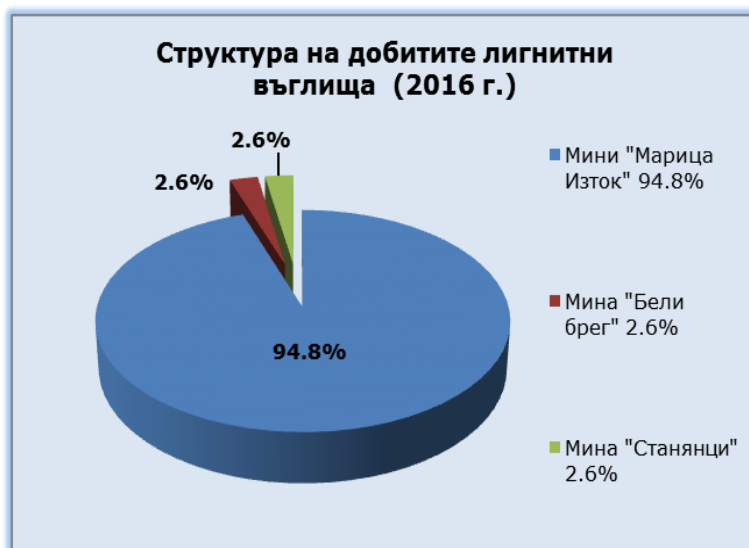
- ✓ лигнитни въглища – 94%;
- ✓ кафяви и черни въглища – 6%.

Добивът на лигнитни въглища през периода възлиза на 29 млн. тона, което е с 13% по-малко от предходната година.

Основен производител на лигнитни въглища е Мини "Марица изток" ЕАД. През 2016 г. е отчетено намаление от 14% на добитите количества от дружеството, спрямо предходната година, което се дължи на намалените количества енергийни въглища и въглищата за производство на брикети.

Мини „Марица изток“ ЕАД е с дял от 94.8%, като другите производители на лигнитни въглища са мина „Бели брег“ АД (2.6%), мина „Станянци“ АД (2.6%).

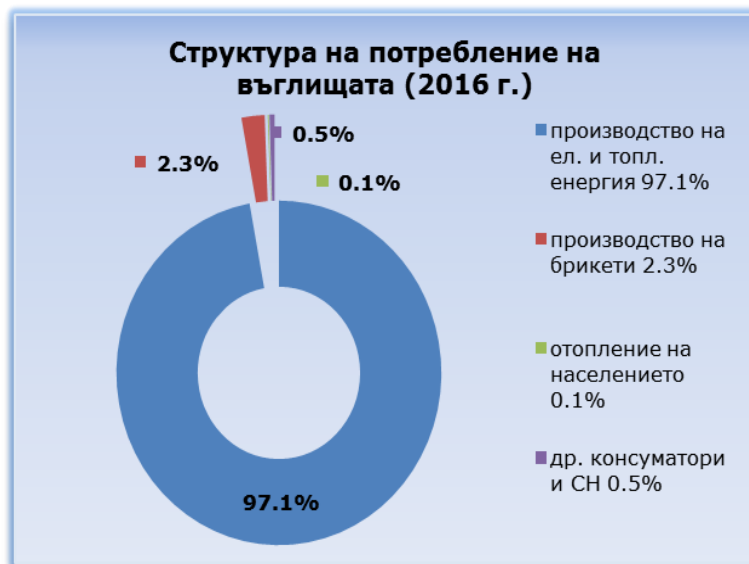

Добивът на кафяви въглища, който е с дял 6% от общия добив, е осъществен основно от Бобовдолския басейн с дял 49% и Пернишкия басейн – 49%.

Общият добив на черни въглища е незначителен (0.01 хил. т.) и е реализиран от Мини „Балкан 2000“.

Потреблението на въглища е предимно за производство на електрическа и топлинна енергия – 97.1%, както и за производство на брикети - 2.3%. Консумацията за собствени нужди и други консуматори е 0.5% и за отопление на населението - 0.1%.

ПРИРОДЕН ГАЗ

Добивът на природен газ в страната през 2016 г. е 79 млн. м³ или със 7% по-малко от 2015 г.

Вносът на природен газ в България за 2015 г. е 3 153 млн. м³, което е с 5% повече от предходната 2015 г.

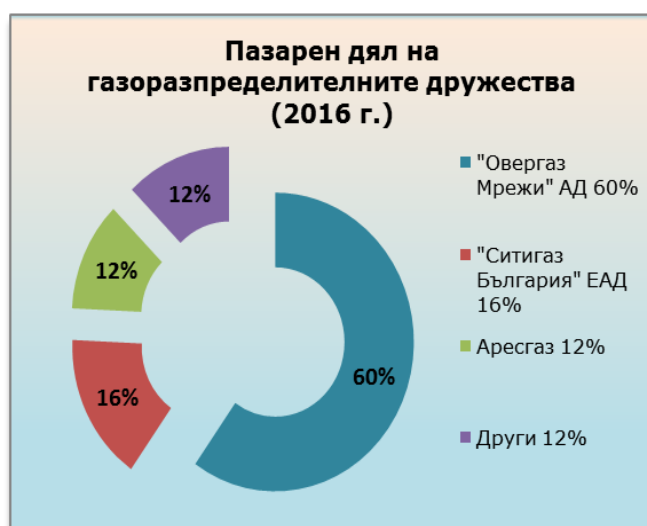
На територията на страната има едно газово хранилище ПГХ „Чирен“ с капацитет на активен газ около 450 млн. м³/годишно. През 2016 г. в него са нагнетени 295 млн. м³ природен газ, а изтегленото количество е 291 млн. м³.

Потреблението на природен газ в страната за 2016 г. е 3 058.5 млн. м³, което е с 5% повече в сравнение с 2015 г.

Газоразпределителната мрежа е в процес на развитие и разширение. Дружествата с най-голям пазарен дял в страната са „Овергаз Мрежи“ АД, „Ситигаз България“ ЕАД и „Аресгаз“ АД.

През 2016 г. газоразпределителните дружества са разпределили на територията на страната 2% повече природен газ в сравнение с 2015 г.

През 2016 г. има увеличение на транзитираните количества през страната с 8%. Основното направление е за Република Турция, за която през 2016 г. са пренесени 3% повече от пренесените количества по това направление през 2015 г.

НЕФТ И НЕФТОПРОДУКТИ

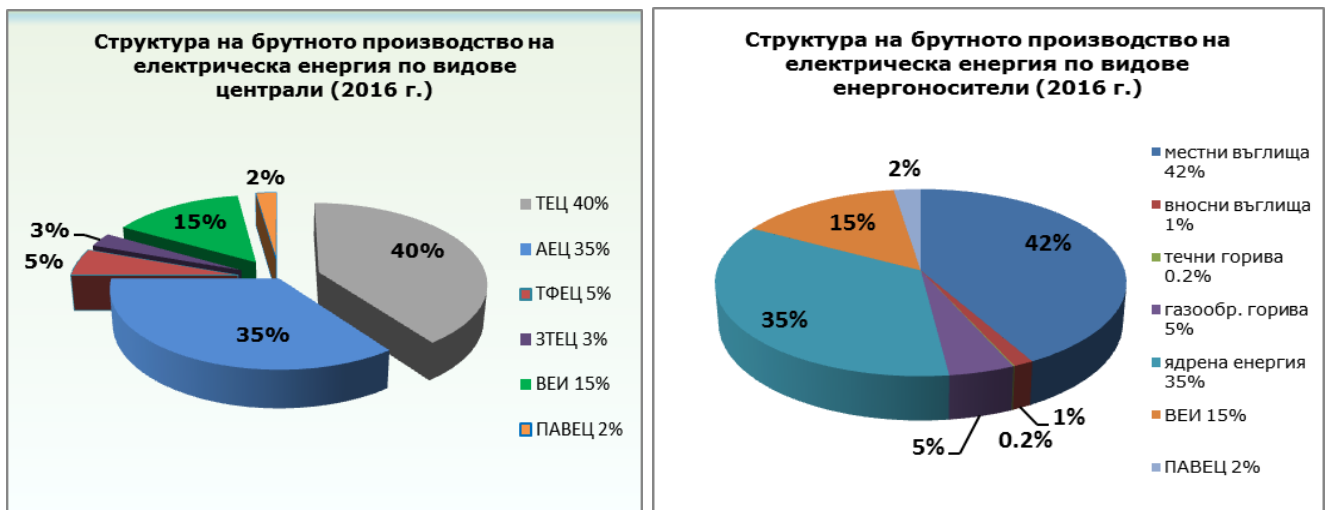
Добивът на нефт в България е в незначителни количества. Осъществява се от предприятие "Проучване и добив на нефт и газ" АД гр. Долни Дъбник. През 2016 г. добитите количества нефт в страната са с 4% по-малко в сравнение с 2015 г.

Потребностите от нефт в България се обезпечават предимно от внос. През 2016 г. в страната са внесени 21% повече в сравнение с 2015 г. Основен вносител на нефт е "Лукойл Нефтохим Бургас" АД, който е и лидер в производството, търговията и дистрибуцията на нефтени деривати.

Произведените нефтопродукти са реализирани както на вътрешния пазар на горива (автомобилно, дизелово, самолетно гориво и масла), така и за износ.

ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Брутното **производство** на електрическа енергия през 2016 г. е 45 ТВтч, което е с 8% по-малко от производството през 2015 г. Ръст в производството на електрическа енергия се отчита при ТФЕЦ – 7% и АЕЦ – 3%. Спад се наблюдава при ВЕИ - 19%, ЗТЕЦ – 11%, ТЕЦ - 13% и ПАВЕЦ – 8%.

В структурата на производство на електрическа енергия доминират топлоелектрическите централи, използващи въглища, следвани от ядрената централа АЕЦ „Козлодуй“.

Основен дял в структурата на вложените горива за производство на електрическа енергия имат местните въглища и ядреното гориво.

Делът на вложените местни енергоносители за производството на електрическа енергия през 2016 г. е 95%, а на вносните – 5% (ядрената енергия е отчетена като местен енергоносител).

Брутното вътрешно електропотребление през 2016 г. е в размер на 39 ТВтч, което е увеличение с 0.3% спрямо 2015 г.

Производството на електрическа енергия от **ВЕИ** покрива 17% от брутното вътрешно потребление на електрическа енергия в страната през 2016 г.

Крайното потребление на електрическа енергия в страната през 2016 г. възлиза на 30 ТВтч (2% повече в сравнение с 2015 г.), в т.ч. небитови клиенти – 19 ТВтч и битови клиенти - 11 ТВтч.

Търговският износ на електрическа енергия през 2016 г. е 6.5 ТВтч, което е с 38% по-малко в сравнение с 2015 година и представлява 15% от брутното производство.

ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ

През 2016 г. общо **произведената** топлинна енергия от ТФЕЦ, ЗТЕЦ и АЕЦ е 14.2 ТВтч, което е с 0.1% повече в сравнение с 2015 г.

В структурно отношение най-голямо е производството от ТФЕЦ, следвано от ЗТЕЦ и АЕЦ.

С най-голям относителен дял от вложените горива за производство на топлинна енергия са газообразните горива – 50%, следвани от вносните въглища – 22.6% и местни въглища – 18%.

Делът на вложените вносни енергоносители за производството на топлинна енергия е 73%, а на местните – 27% (ядрената енергия е отчетена като местен енергоносител).

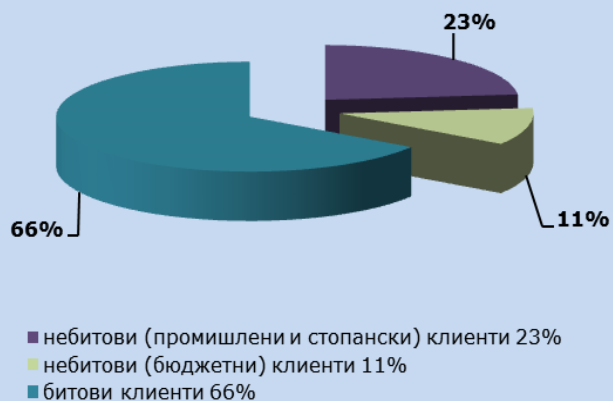
Общото крайното потребление на топлинна енергия в страната през 2016 г. възлиза на 11 ТВтч, което е с 3% по-малко спрямо 2015 г. В структурата на потребление на топлинна енергия с най-голям дял са небитовите (промишлени и стопански) клиенти – 62%, следвани от битовите клиенти – 33% и небитови бюджетни клиенти – 5%.

Централизираното топлоснабдяване в големите градове на страната се осъществява от централи, извършващи комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия.

Крайното потребление на топлинната енергия, произведена от ТФЕЦ и АЕЦ е 5.7 ТВтч, като 66% е за битови клиенти, 23% за небитови (промишлени и стопански) клиенти и 11% за небитови (бюджетни) клиенти.

**Крайно потребление на топлинна енергия,
произведена от ТФЕЦ и АЕЦ през 2016 г. по
видове клиенти, %**

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АЕЦ	Атомна електрическа централа
ТЕЦ	Топлоелектрическа(и) централа(и)
ЗТЕЦ	Заводска топлоелектрическа централа
ТФЕЦ	Топлофикационна електроцентрала (топлофикационно дружество)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водно електрическа(и) централа(и)
ПАВЕЦ	Помпено – акумулираща водно електрическа централа
ЕС	Европейски съюз
ЕС-28	Европейски съюз, обхващащ 28 държави-членки
ДДС	Данък върху добавената стойност
ГВтч	Гигаватчас(а)
ТВтч	Тераватчас(а)
кгне/евро БВП	Килограм(а) нефтен еквивалент на единица брутен вътрешен продукт
Млн. м³	Милиона кубични метра
Млн. т	Милиона тона
НСИ	Национален статистически институт